

ВІДГУК
офіційного опонента
на дисертаційну роботу Рябева Антона Анатолійовича
на тему «Формування складових стратегії розвитку туризму в
регіонах України»,
представлену на здобуття наукового ступеня кандидата
економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – розвиток
продуктивних сил і регіональна економіка

Актуальність теми дослідження

Характерною рисою трансформаційних процесів, які відбуваються в економіці регіонів України, є активізація діяльності представників туристичного комплексу. Дедалі більшого значення набуває науково обгрунтоване формування сприятливого фінансово-економічного, правового і інформаційного середовища з метою стимулювання розвитку туризму в регіонах України.

Особливо актуальним у сучасних умовах є стратегія розвитку галузі, методи розробки, обгрунтування та прийняття рішень, удосконалення механізмів організаційного та фінансово-ресурсного забезпечення розвитку туризму як на національному, так і на регіональному рівнях. Активізація діяльності представників сфери туризму має ґрунтуватися на розширенні можливостей місцевого самоврядування у поєднанні з ринковою саморегуляцією.

Отже, тема дослідження: «Формування складових стратегії розвитку туризму в регіонах України» є актуальною.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Про актуальність обраної теми також свідчить прямий зв'язок дисертаційної роботи з науково-дослідною тематикою, у виконанні якої автор брав безпосередню участь у Харківському національному університеті міського господарства імені О.М. Бекетова. В межах держбюджетної науково-дослідної роботи за темою: «Тенденції та напрямки розвитку туристської індустрії України» (номер державної реєстрації 0110U007970, 2011 – 2013 рр.),

визначено і оцінено фактори, що впливають на розвиток готельного господарства з метою подальшого розвитку туризму в Україні. За темою «Інноваційні процеси розвитку індустрії туризму: теорія, методологія, практика» (номер державної реєстрації 0114U005034, 2014 – 2017 рр.) автор здійснив аналіз перспектив розвитку готельного господарства у вигляді готельних мереж; оцінив рівень задоволення споживчого попиту на послуги готельних та хостельних мереж; дослідив споживчий попит в сфері туризму на прикладі готельних послуг та розробив положення щодо управління готельним бізнесом, як складової стратегії розвитку туризму в Україні.

У дисертаційній роботі автором визначено та вирішено широке коло завдань як теоретико-методичного, так і прикладного характеру, комплексне розв'язання яких дозволило досягти поставленої мети.

**Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій,
сформульованих у дисертації, їх достовірність та практичне
використання**

Аналіз дисертації, автореферату, фахових та інших наукових публікацій Рябева Антона Анатолійовича дозволяє зробити висновок про те, що отримані автором нові наукові положення, висновки та рекомендації є достатньо обґрунтованими і достовірними. Високий ступінь їх обґрунтованості базується на:

глибокому ретроспективному аналізу теоретичних положень, що стосуються предмету дослідження;

цілісній предметно-змістовній структурі дисертації;

логічному, послідовному і узгодженому викладенні матеріалу;

наявності необхідної сукупності теоретичних і прикладних завдань, що підлягають вирішенню;

використанні відповідним чином обробленої та проаналізованої статистичної інформації.

У дисертаційній роботі автором розкрито основні положення наукової новизни (с. 22-28) та висновки (с. 200-202), які є змістовними та достатньо обґрунтованими. Не викликає сумніву повнота їх викладення у публікаціях,

серед яких велика кількість робіт, що надруковані у фахових виданнях з економіки.

Таким чином, можна стверджувати, що дисертант досяг поставленої у роботі мети, яка сформульована як – обґрунтування теоретичних положень і розробка практичних рекомендацій щодо формування складових стратегії розвитку туризму в регіонах України.

Аргументованість наукових положень дисертації забезпечена використанням у процесі дослідження законодавчих актів Верховної Ради України, Указів Президента України, офіційних даних Державної служби статистики України, Міністерства туризму України, Міністерства екології та природних ресурсів України, Міністерства інфраструктури України, Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства, Міністерства економічного розвитку й торгівлі України, Державної служби туризму і курортів України, монографічних праць вітчизняних і зарубіжних учених, мережі Інтернет, а також нормативно-правових актів, що регулюють функціонування туристичної діяльності в регіональних соціально-економічних системах.

Достовірність дослідження визначається значною кількістю опрацьованих літературних джерел (167 найменувань); використанням низки загальнонаукових і спеціальних методів пізнання: монографічного та теоретичного узагальнення - для обґрунтування інформаційного забезпечення дисертаційного дослідження; системного аналізу – при виявленні основних ознак туристичної діяльності; регресійного аналізу – для визначення взаємозв'язків між розвитком готельного бізнесу та щільністю туристичних потоків в регіонах України; ранжування – при визначенні регіонів-лідерів за ознакою розвитку готельного бізнесу.

Викладені в дисертаційній роботі наукові результати отримали впровадження в практичній діяльності установ та організацій регіонального рівня.

Основні теоретико-методологічні засади щодо вирішення важливої наукової проблеми стосовно формування та реалізації механізмів формування складових стратегії розвитку туризму використані у роботі Управління культури і туризму Харківської обласної державної адміністрації

(довідка про впровадження № 01-14/1368 від 14.05.2018 р.).

Результати дисертаційної роботи використані також у навчальному процесі Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова при викладанні дисциплін „Стратегічний менеджмент в туріндустрії”, „Управління сталим розвитком туризму” (довідка про впровадження у навчальний процес № 1063 від 10.05.18).

Новизна наукових положень, висновків та рекомендацій

Нові наукові результати дослідження, які отримані дисертантом самостійно, мають різний рівень наукової новизни та полягають у такому:

1. Удосконалено методичний підхід до визначення впливу суб'єктів готельного бізнесу на розвиток туризму в регіонах України.

Суть результату полягає у побудові економетричної моделі визначення залежності між щільністю туристичних потоків та динамікою стану готельного господарства регіону.

Прикладне значення результату: розроблена модель створює аналітичне підґрунтя стратегічного управління розвитком готельного бізнесу як складовою туристичної діяльності.

2. Методичний підхід до формування пріоритетних напрямків розвитку туризму.

Суть результату полягає у визначенні порядку формування програми та реалізації заходів регіонального розвитку туризму.

Прикладне значення результату: визначено комплекс пріоритетів та прогнозованих ефектів від реалізації програм регіонального розвитку туризму.

3. Теоретико-методичний підхід до імплементації світового досвіду розвитку туризму у регіональні економічні системи України.

Суть результату полягає у тому, що у підґрунтя імплементації світового досвіду розвитку туризму у регіональні економічні системи покладено динаміку та характеристики туристичних потоків по країнах світу.

Прикладне значення результату: поділено регіони України на три групи за ознакою наявних видів туризму, а саме: однорідні (розвинуто види туризму, що потребують однакових за складом ресурсів), різноманітні

(представлено практично всі види туризму) та не розвинуті (зі слабо розвинутою туристичною діяльністю);

4. Отримав розвитку концепт формування регіональної стратегії розвитку туризму.

Суть результату полягає у тому, що за аксіому прийнято визначення стратегії, як комплексу заходів, що спрямовані на досягнення поставленої мети

Теоретична цінність результату: доведено, що стратегічні пріоритети розвитку туризму мають співпадати зі стратегією розвитку регіону та враховувати його соціально-економічні, історико-культурні та природно-географічні особливості.

5. Дано визначення складу інфраструктури туристичної галузі.

Суть результату полягає у доведенні факту, що готельне господарство є тією складовою, стан якої визначає спроможність регіону до розвитку туризму.

Прикладне значення результату: формування складових стратегії розвитку туризму слід починати з аналізу стану готельного господарства регіону.

6. Розвинуто методичний підхід до визначення регіонів-лідерів за кількістю готелів та місць у колективних засобах розміщування громадян.

Суть результату полягає у встановленні рангу кожного з регіонів виходячи з кількості розміщених у колективних засобах розміщування громадян.

Прикладне значення результату: отримано можливість сформувати складові ефективної діяльності представників туристичного та готельно-ресторанного бізнесу.

7. Отримав розвитку методичний підхід до обґрунтування стратегічних пріоритетів розвитку готельного господарства в регіонах зі сприятливими умовами для туризму.

Суть результату полягає у критеріальному оцінюванні якості послуг сфери готельного бізнесу.

Прикладне значення результату: на результатах аналізу компонент гостьових послуг у відповідності до пріоритетних видів туризму в регіоні визначено стратегічні підцілі розвитку готельного господарства у складі регіональної стратегії розвитку туризму.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях

Висновки, науково-методичні підходи і практичні рекомендації, а також відповідні елементи наукової новизни достатньо повно викладені у 29 наукових працях, у тому числі: 5 розділах в колективних монографіях, 12 статей у наукових фахових виданнях, серед них 4 - у виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз, 13 - у матеріалах наукових конференцій. Загальний обсяг публікацій складає 13,5 ум.-друк, аркушів, з яких здобувачу належить 9,5 ум.-друк. аркушів.

Основні положення дисертації були належним чином апробовані на 13 науково-практичних конференціях. Отже, можна зробити висновок, що якість, кількість і обсяг наукових праць, опублікованих автором, відповідають рівню кандидатської дисертації, їх зміст за тематичною спрямованістю і сутністю відповідає спеціальності 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи, авторефератом, опублікованими працями дає підставу вважати їх ідентичними.

Відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертаційна робота відповідає встановленим вимогам, містить анотації, список публікацій автора, вступ, три розділи, висновки, списки використаних джерел після кожного розділу, додатки. Робота виконана у науковому стилі, її зміст викладено з дотриманням чіткої логічної послідовності. Основні результати концентровано представлено у таблицях, графічному матеріалі, висновках. Автореферат дисертації в повній мірі відображає зміст основних положень дисертації.

Дискусійні моменти та зауваження по дисертації

Високо оцінюючи обґрунтованість наукових положень і висновків дисертації, їх достовірність і новизну слід вказати на деякі дискусійні положення дисертаційного дослідження:

1. В дисертації недостатньо розкрито особливості саме туристичних послуг та їх відмінність від інших видів послуг, стор. 38-39, рис. 1.6.

2. Розглядаючи вплив туристичної галузі на економіки країн світу, автору слід було пояснити, як на його думку може змінитися дохід на душу населення країни під впливом розвитку туризму, табл. 1.3, стор. 50-51.

3. Розглядаючи стратегічні цілі державного розвитку сфери туризму, автору слід було зупинитись на питанні, чи завжди стратегічні цілі регіону мають співпадати зі стратегічними цілями держави у цілому, якщо питання йде про розвиток певної сфери діяльності, стор. 72-74.

4. На стор. 143 автор наголошує, що динаміка інвестицій в основний капітал діяльності готелів мала різноспрямований характер та, що у 2013 році відбулося значне скорочення інвестицій із подальшим їх нарощуванням, але не наводить факторів, які вплинули на цей процес.

5. Порушено логіку взаємозв'язків у мультиплікативній моделі визначення впливу туристських послуг на регіональну економіку, рис. 3.3, стор. 168, адже не доход формує діяльність суб'єктів господарювання, а навпаки, вони отримують доход.

6. Дискусійною є гіпотеза автора, що саме щільність готелів чинить вплив на розвиток туристичної діяльності в регіоні, стор. 169-175, скоріше наявність туристичних об'єктів впливає на щільність готелів.

Вищевказані зауваження не зменшують теоретичного і практичного значення дисертаційної роботи і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації.

Загальний висновок

Все вищевикладене дозволяє зробити висновок, що дисертаційна робота Рябева Антона Анатолійовича на тему «Формування складових стратегії розвитку туризму в регіонах України», яка представлена до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.05 - розвиток продуктивних сил і регіональна економіка, є самостійним, завершеним дослідженням, в якому отримані нові науково обґрунтовані

результати, що у сукупності забезпечують вирішення важливого науково-практичного завдання - розробки науково-методичних підходів та практичних рекомендацій щодо формування складових стратегії розвитку туризму в регіонах України.

Дисертаційна робота Рябєва Антона Анатолійовича виконана на високому науково-теоретичному рівні, на актуальну тему, має прикладне значення, свідчить про вміння здобувача формувати обґрунтовані висновки.

Дисертація за своїм змістом відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Кабінетом Міністрів України від 24.07.2013р. № 567 (зі змінами), що ставляться до наукових робіт, поданих на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, а її автор, Рябєв Антон Анатолійович, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.05 - розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

Офіційний опонент,

професор кафедри туризму і рекреації
Мукачівського державного університету
доктор економічних наук, професор

В.В. Папп

Підпис Папп В.В. засвідчую:
Учений секретар
Мукачівського державного університету,
канд. геогр. наук, доцент

Н.М. Смочко

